

het toetsingsrecht? d. i. het recht om de wetten welke toepassing aan hen is opgedragen, te toetsen aan de grondwet of wat als zoodanig geldt en in geval van strijd met die grondwet toepassing te weigeren. Toen door het opwerpen van deze zaak de geheele rechtspraak op losse schroeven dreigde te worden gezet, werd het gevaar nog tijdig bezworen, doordat krachtens de in haast gemaakte wet nr. 1 van 1897 aan de rechters de vraag werd gesteld of zij de wetten zonder toetsingsrecht wilden toepassen of, zoo niet, ontslagen wilden worden. Een scherp alternatief — maar noodzakelijk.

Ook van den hoofdrechtter Kotzé kwam een bevredigend antwoord in, onder de verstandhouding evenwel, dat (volgens de termen van den onlangs gepubliceerden brief van Kotzé aan Kruger) „U H.Ed. (Kruger) aan den Ed. Achtb. Volksraad zoo spoedig doenlijk een ontwerp zult voorleggen, waardoor de constitutie of grondwet, waarborgende o. a. de onafhankelijkheid van het hoog-gerechtshof, op een standvastigen grondslag zal worden geplaatst.”

Aan deze voorwaarde is, zoo beweert Kotzé, door Kruger niet, of althans niet met de noodige doortastendheid, voldaan; en zoo trekt hij zijn toezegging van 19 Maart 1897 in en kent zich zelf opnieuw het toetsingsrecht toe. President Kruger daarentegen meent, dat thans volgens de wet nr. 1 van 1897 (welker geldigheid door de hoofdrechtters niet erkend wordt) het antwoord op de gestelde vraag als onbevredigend moet worden beschouwd en ontslaat den hoofdrechtter.

Deze doet bij zijn verzet helaas! een in de gegeven omstandigheden onverantwoordelijk beroep op de conventie met Engeland. En dadelijk grijpt Chamberlain dit aan om op welwillenden toon aan het Lagerhuis te beloven, dat hij de zaak door de raadsliden der Engelsche Kroon zal laten onderzoeken.

Ziedaar het groote gevaar: Engeland zelf door een hoofdambtenaar der Republiek geroepen om zich te mengen in een zuiver binnenlandsche aangelegenheid.

Wat de quaestie zelve betreft, zij is niet in enkele regels te behandelen. Ik kan volstaan met er de aandacht op te vestigen, dat de zoogenaamde Transvaalsche Grondwet van 1858 met andere grondwetten gemeen heeft, dat zij zekere hoofdbeginselen vastlegt en grondregels van wetgeving stelt. Maar er is geen bijzondere wijze van verandering of afwijking voorgeschreven en dus kan de gewone wetgever van haar afwijken en haar ter zijde stellen. Haar werking is ten aanzien van den wetgever slechts moreel; zij bindt hem niet in zijn wetgevenden arbeid. Dit is een verkeerde toestand; maar zoolang die bestaat kan geen op gewone wettelijke wijze tot stand gekomen wet gezegd worden ongrondwettig te zijn, omdat zij van de wet van 1858 afwijkt.

De Transvaal schijnt in haar jongste geschil met Engeland den Vrijstaat aan haar zijde te hebben. Zij heeft dien steun meer dan ooit noodig. De Boeren houden hun kruit droog.